
BİLGİ TOPLUMUNA GEÇİŞ SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE BELEDİYE KÜTÜPHANELERİ: İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KÜTÜPHANELERİ ÖRNEĞİ

Ahmet ALTAY¹, Burcu Umut ZAN²

Öz

Türkiye’de sayıları hızla artan belediye kütüphanelerini bilgi toplumu çerçevesinde ele alan bu çalışmanın temel amacı, belediye kütüphanelerinde görev yapan çalışanların bilgi toplumunun belediye kütüphanelerine etkileri konusundaki görüşlerini belirlemektir. Nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı bu çalışmanın verilerini, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü’ne bağlı olarak hizmet veren 20 belediye kütüphanesinde çalışan 195 katılımcının, anket sorularına verdiği yanıtlar oluşturmaktadır. Anket kapsamında, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte, katılımcıların; halk kütüphaneleri hizmetlerinin belediyelere devrine, belediye kütüphanelerinin hizmet kalitesi değişimine, belediye kütüphanelerinin yaşadığı en önemli soruna ve Türkiye’deki halk kütüphanelerinin hangi sistemle yönetilmesi gerektiğine ilişkin görüşleri değerlendirilmiştir. Çalışanların bu sorulara ilişkin görüşlerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların yaklaşık üçte ikisinin bilgi toplumuna geçiş ile birlikte halk kütüphanelerinin yönetim şeklinin yerel yönetimlere devredilmesi gerektiğini düşündükleri görülmüştür. Ayrıca katılımcıların büyük bir çoğunluğunun, bilgi toplumunda belediye kütüphanelerinin yerel niteliklerinin güçlü olması gerektiği konusunda hem fikir olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada katılımcıların belediye kütüphanelerinde yaşanan en önemli sorun olarak bina yetersizliği, bütçe ve personel yetersizliğini gördükleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi Toplumu, Belediye Kütüphaneleri, Halk Kütüphanesi Hizmetleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, ahmetaltay57@hotmail.com, ORCID No: 0000-0002-2758-5999.

² Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, burcumut@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-6249-3061.

Makale Gönderilme Tarihi: 20 Aralık 2019. Makale Kabul Tarihi: 18 Nisan 2020.

Makale Türü: Araştırma Makalesi

THE MUNICIPAL LIBRARIES IN TURKEY IN THE TRANSITION PROCESS TO INFORMATION SOCIETY: ISTANBUL METROPOLITAN MUNICIPALITY LIBRARIES CASE

Ahmet ALTAY, Burcu Umut ZAN

Abstract

The main purpose of this study, which discusses the increasing number of municipal libraries in Turkey within the framework of the information society, is to determine the views of the employees working in municipal libraries on the impact of the Information Society to municipal libraries. The data of this study, in which quantitative research methods are used, constitute the responses given by 195 participants who worked in 20 municipal libraries under the Istanbul Metropolitan Municipality Library and museums Directorate to survey questions. Within the scope of the survey, along with the process of transition to Information Society, the opinions of the participants about the transfer of public library services to municipalities, the development of municipal libraries in terms of quantity and quality, the service quality change of the municipal libraries, the most important problem of the municipal libraries and the system of which ought to be managed for public libraries in Turkey were evaluated. It was detected that the views of employees on these questions did not differ according to their level of education. As a result of the study, about two third of respondents thought that the management type of public libraries should be transferred to local authorities together with the transition to the information society. However, the majority of respondents stated that the local qualities of municipal libraries should be strong in the information society. When the municipal libraries are evaluated on the basis of their current problems, the lack of building, budget and personnel are the most frequently stated problems with the common opinion of the respondents.

Keywords: Information Society, Municipal Libraries, Public Library Services, Istanbul Metropolitan Municipality.

Giriş

İnsanlık tarihinin gelişim süreçleri sosyal bilimciler tarafından farklı biçimlerde ve başlıklarda sınıflandırılmaktadır. Bununla birlikte, Toffler'in "üç dalga" olarak tanımladığı devrimler sonucunda, uygarlığın sırasıyla ilkel toplumdan tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi toplumundan da günümüz bilgi toplumuna ulaştığı görüşü, (Toffler, 2008: 27) yaygın olarak kabul görmektedir.

Kapitalist ötesi toplum, kıtlık sonrası toplum, uygarlık sonrası toplum, sanayi sonrası toplum, modernlik sonrası çağ, burjuva sonrası toplum, ekonomi sonrası toplum, kişisel hizmet toplumu, ağ toplumu, bilişim çağı vb. (Nair, 2018: 46) farklı kavramlarla da adlandırılan bilgi toplumu, esasta tarım ve sanayi toplumlarının birçok temel özelliğinden farklılaşmış ve yeni yaşamsal pratikler üreten dijital bir toplum yapısıdır. Bu toplum, dönüştürücü gücünü insan zihninden ve sinerjisinden almakta ve temelini insani gelişmişliğin sermayesine dayandırmaktadır (Meder, 2001: 73). Beyin ve bilgi gücünün, üretimde ve ekonomide makine gücünün önüne geçtiği, bir başka ifade ile bilginin yön verdiği sektörlerde, bilgi üretiminde çalışan personel sayısının arttığı görülmektedir. Bilgi ve teknolojiye dayalı büyüme ve kalkınmanın rol oynadığı bu toplum yapısı, bilgisayarlar ve telekomünikasyon teknolojileri tarafından şekillendirilmekte ve başta iş ve ticaret dünyası olmak üzere tüm ekonomik, sosyal ve kültürel yapıları büyük bir dönüşüme uğratmaktadır (Hassan, 2008: 5). Bu dönüşüm süreçlerinde üretilen yeni bilgiler, bilginin birikimini ve etkisini daha da artırmaktadır. Dolayısı ile bilgi, bilgi toplumunun sadece isminde değil, aynı zamanda odağında da yer almaktadır. Bu toplum yapısında, bilgi en büyük güçtür ve değer yaratan en önemli sermayedir. Bilgi toplumunun ülkeleri, toplumları ve kurumları küresel boyutta yaşanan rekabette geri kalmamak için ar-ge çalışmalarıyla var olan bilgiden yeni bilgiler elde etmek ve bu bilgileri farklı amaçlar doğrultusunda kullanarak artı değere dönüştürmek zorundadırlar.

Bilgi toplumunun en temel özelliklerinden birisi, hemen her alanda yaşanan hızlı değişim ve insanların bu değişime uyum kabiliyetidir. Değişim insanlık tarihinin her döneminde var olmuştur. Ancak, içinde bulunduğumuz bilgi toplumunda yaşandığı kadar hiçbir toplumsal yapıda böylesine hızlı ve etkili bir değişim olmamıştır. Değişim hızının ve boyutunun her gün katlanarak artması ve insanların yaşanan bu değişime uyum sağlayabilmesi, bilgi toplumunu kendisinden önceki toplumlardan ayıran en temel fark olarak ifade edilmektedir. Örneğin bundan 150 yıl önce bilgi aktarmak için mektup taşıyan bir atlı, yapılan hesaplamalara göre bilgiyi saniyede 0.003 bit hızla transfer edebiliyorken, şimdi atlının yerini alan internet ağları sayesinde

saniyede milyarlarca bit bilgi transfer etmek mümkün hale gelmiştir. Kısacası bilginin transfer hızı son 150 yılda milyarlarca kat artış göstermiştir (Cooper, 2009). Bilgi toplumunun bir diğer önemli özelliği ise dünya üzerindeki geniş etki alanıdır. Bilgi çağı; kişilerin, kurumların, kuruluşların sahip oldukları yararlı bilgi ve bilgiyi kullanma derecesi ile ilişkilendirilmektedir. Dolayısıyla bilgiye, iletişim teknolojileri aracılığıyla, zaman ve mekândan bağımsız olarak erişim sağlanması, günümüzde her hangi bir yerde yaşanan siyasal, sosyal veya ekonomik bir olayın dünyanın her yerinde kendisini hissettirmesine sebep olmaktadır (Oktay, 2001: 20). Küreselleşme olarak da tanımlanan bu niteliksel değişim ile birlikte ülkeler arasında çizilmiş olan sınırlar yavaş yavaş anlamını yitirmektedir (Friedman, 2006: 11-54). Elbette, bilgi toplumunun küresel olarak yaşanmasında bilgi teknolojilerinin ve İnternet'in büyük rolü bulunmaktadır. Her ne kadar değişik coğrafi alanlarda sosyo-ekonomik koşullar nedeniyle bilgi ve iletişim teknolojilerine erişimde dezavantajlı olan insanların varlığı gözlemlense de, bilgi toplumu öncesi hiçbir toplumsal yapının bilgi toplumu kadar küresel boyutta bir nüfuz alanına ulaşamadığı bilinen bir gerçektir.

Literatürde, bilgi toplumunun üç temel karakteristiğine vurgu yapılmaktadır. İlkine göre, işletmeler verimliliklerini artırmak, inovasyonu canlandırmak, etkinliklerini yükseltmek ve sürdürülebilir rekabet ortamını sağlamak için bilgidan oldukça fazla faydalanmakta, dolayısıyla bilgi toplumunda bilgi, ekonomik bir kaynak olarak kullanılmaktadır. İkinci olarak, bilgi toplumunda bilgi kullanımı çok hızlı artmaktadır. İnsanlar kendi aktivitelerinde bilgiyi her geçen gün artan yoğunlukta kullanmaktadırlar. Bilgi toplumunun üçüncü karakteristiği ise ekonomi içerisinde bilgi sektörünün gelişimidir (Karaş, 2017: 339). Daha öncede ifade edildiği üzere kurum ve kuruluşların rekabetçi avantaj sağlama eylemleri, temel olarak sahip oldukları yararlı bilgiyi kullanma derecesi ile ilişkilendirilmektedir. Yararlı bilgiyi işleme süreci sonunda kurum ve kuruluşlar ekonomik olarak yeniden biçimlenmektedir. Benzer bir şekilde Karadeniz ve Yılmaz (2016: 61) da bilgi toplumunun temel niteliklerini şu şekilde ifade edilmektedir:

“sanayi toplumunun yerini alma iddiası taşıyan; bilgi ile ilişkili ürün ve hizmetlere daha çok önem verilen; bilginin üretimi, iletimi, depolanması ve tüketimi arasında daha önce olmadığı kadar yoğun ve önemli bir ilişkinin var olduğu; bilgi odaklı teknolojilerin ön planda olduğu; bilginin üretimi ile bilgi teknolojileri alanındaki iş gücünün bir toplumdaki gayri safi milli hasılanın önemli bir bölümüne katkı sağladığı yeni bir toplumsal ve ekonomik aşama”

Bilgi toplumu, sadece insanları ve kurumları değil, iş alanlarını, meslekleri ve bilim dallarını da büyük çapta etkilemiş ve dönüştürmüştür. Bilgi toplumunun bu dönüştürücü etkisi bilim dallarının bilgi toplumuna bakış açılarını da şekillendirmiştir. Nitekim farklı bilim dallarının bilgi toplumuna ilişkin yaklaşımlarında genellikle bilgi toplumunun kendi alanlarına ilişkin yansımaları ön plana çıkardıkları görülmektedir. Örneğin, bilgisayar ya da yazılım alanındaki bakış açısına göre, bilgi toplumu bilgisayar teknolojisi ve internetteki gelişmelerle ortaya çıkan bir toplum yapısıdır. Zira bilgi toplumunun miladı olarak transistörün icadı gösterilmektedir. Transistörün icadından sonra hayatımıza giren radyo, televizyon vb. iletişim araçlarının beraberinde müthiş bir bilgi akışını getirmesi bu argümanı destekleyecek şekilde kullanılmaktadır (Reinecke, 1992: 42). Ekonomi alanı, bilgi toplumunu bilgi sermayesinin fiziksel sermayenin yerini almasıyla ilişkilendirirken, yönetim organizasyon alanı, beyin gücüyle çalışan insan kaynağının kas gücüyle çalışan insan kaynağına oranını, bir ülkenin bilgi toplumuna geçiş sürecinin göstergesi olarak göstermektedir (Şen ve Koç, 2002: 928). Sosyal bilimcilerin büyük bir kısmı ise bilgi toplumunu, II. Dünya Savaşı sonrası toplumların gelişme ve kalkınma sorunları ile bağlantılı olarak tanımlamaktadır (Çoban, 2016: 11). Bu örnekleri daha birçok farklı bilim alanı için çeşitlendirmek mümkündür.

Bir bilim dalı olarak bilgi bilim, bir meslek olarak kütüphanecilik ve toplumsal kurumlar olarak kütüphaneler de bilgi toplumuna geçiş sürecinde yaşanan dönüşümlerden hem etkilenmişler hem de yaşanan toplumsal dönüşüm sürecini etkilemişlerdir. Zira, bilgi toplumunun; bilimsel bilginin önem kazandığı ve bilgi, insan ve ekonomi sermayesinin ön planda tutulduğu bir toplum yapısı olduğu göz önüne alındığında, bilgi bilim alanının, kütüphanecilik mesleğinin ve kütüphanelerin sahip oldukları fonksiyonlarla bu yeni toplum yapısında önemli bir aktör olarak yer almaları kaçınılmazdır (Altay ve Todorova, 2016: 9). Kütüphane türleri arasında ise halk kütüphaneleri, hem yaygın hizmet ağı, hem de içinde olduğu toplum ile sürekli olarak etkileşim halinde olması nedeniyle bilgi toplumuna geçiş sürecinden en çok etkilenen ve bu süreci güçlü bir şekilde etkilemesi beklenen toplumsal kurumlardır.

Halk Kütüphaneleri ve Bilgi Toplumu

Ücretsiz olarak verdiği bilgi hizmetini tüm kullanıcılarına eşit olanaklarla sunmayı amaçlayan halk kütüphaneleri, her yaş ve gruptan insanı eğitim ve kültür alanında destekleyen ve onların boş zamanlarını verimli olarak değerlendirmelerine de imkân sağlayan toplumsal kurumlardır (Yılmaz, 1996: 8; Yılmaz, 1999: 29). Bilgi toplumuna geçiş sürecinde bilgi

teknolojilerinin sunduğu kolaylıklar ve yenilikler doğrultusunda halk kütüphanelerinin temel unsurları olarak kabul edilen derme, kullanıcı, personel, bina ve bütçe ile temel hizmetler olarak anılan kullanıcı hizmetleri, teknik hizmetler ve yönetsel hizmetler yeniden yapılandırılmak ve tasarlanmak zorunda kalmıştır (Altay ve Todorova, 2016: 6-7). Halk kütüphaneleri yaşanan değişime bağlı olarak bilgi toplumuna geçiş sürecinin halk kütüphanelerinin temel unsur ve hizmetleri üzerindeki en yoğun yansıması bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımındaki artış ile olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojileri, son yıllarda halk kütüphanelerinin yönetimini, organizasyonel yapısını, personel politikasını, mekânsal unsurlarını ve hizmetlerini temelden etkilemiştir (Atınç, 2013: 15). Yeni toplum yapısında halk kütüphaneleri birçok iş süreci ve hizmetleri bilişim teknolojilerinin sağladığı hız ve kolaylıklardan istifade ederek modern yöntem ve yaklaşımlarla gerçekleştirmektedirler. Halk kütüphanelerinin, sahip olduğu bilgi kaynaklarını ve hizmetlerini web aracılığı ile zaman ve mekândan bağımsız olarak sunabilmesi, bilgi kaynaklarını çoklu formatlarda yayma ve kullanma olanağı sağlaması, web üzerinden çoklu dil yapısı seçeneği ile sunduğu hizmetleri farklı kültürel kimliğe sahip ve farklı dilleri konuşan kullanıcılara duyurabilmesi bu yaklaşımlardan bazılarıdır (Li: 2006: 110).

Halk kütüphaneleri ile bilgi toplumu arasındaki ilişkinin bir diğer boyutu ise halk kütüphanelerinin bilgi toplumunu etkileme ve şekillendirme potansiyelidir. Bilgi toplumunda fazla ve nitelikli bilgiye sahip olan ve bu bilgiyi etkin bir siyasal, ekonomik ve sosyal örgütlenme ile doğru biçimde kullanabilen toplumlar, diğer toplumların önüne geçerek daha yüksek bir refah seviyesine erişecektir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2015: 10). Bilginin böylesine önem kazandığı yeni toplumda, insanların, yaşanan hızlı değişiklikleri takip edebilmesi, yaşanan değişime ayak uydurabilmesi için denetimsiz ve yoğun katılımcı yapısına sahip internet ortamında büyük hacimlere ulaşan bilgi kirliliği içinde (Yüksel, 2014: 126) doğru, geçerli, güvenilir ve güncel bilgiye olan ihtiyaçları her zamankinden daha fazladır. Her kesimden insanın bilgi gereksinimini karşılayan halk kütüphaneleri, bilgi toplumunun gereksinim duyduğu düşünen, sorgulayan, sentezleyen, analiz edebilen, yaşam boyu öğrenmeyi özümsemiş ve bilgi okuryazarlığı becerisine sahip insan modelinin yetiştirilmesi sürecinde önemli rol ve sorumluluklara sahip, stratejik kurumlardan birisidir (Altay ve Todorova, 2016: 6-7; Çetintaş, 2018: 265).

Bilgi toplumunda bilgisayar, internet ve iletişim teknolojileri vb. bilgi yoğun ürün ve hizmetlerin artmasıyla beraber bu teknolojilere sahip olan insanlar (bilgi varlıları) ile sahip olmayan insanlar (bilgi yoksulları) arasında oluşan bilgi uçurumu da her geçen gün artmaktadır. Halk kütüphaneleri özellikle alt

gelir grubuna yönelik sundukları internet, bilgisayar, tablet, robotik kodlama vb. teknoloji tabanlı hizmetlerle, bilgi varlıkları ile bilgi yoksulları arasında oluşan bilgi uçurumunun kapatılmasında da önemli bir işlev görecektir (Glorieux, Kuppens and Vandebroeck, 2007: 189-190, International Federation of Library Associations, 2007: 18-19). Ayrıca günümüzde halk kütüphaneleri bireylerin ve grupların resmi ya da gayri resmi olarak bir araya geldiği, sosyalleştiği üçüncü mekânlara dönüşmektedir. Başka bir deyişle halk kütüphaneleri bilgi toplumunun önemli sosyalleşme merkezlerinden birisi konumundadır (Palo, 2018: 278-279). Birçok sosyal ve kültürel etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânlar olarak halk kütüphaneleri bilgi hizmetlerinin ötesinde, kullanıcılarının sosyal, kültürel ve sanatsal gelişimine de önemli katkılar sağlamaktadır (Maurya, 2016). Bu katkılarla halk kütüphaneleri aynı zamanda, yapıtaşını bilinçli bireylerin oluşturduğu bilgi toplumunda, siyasal yapıyı oluşturan “katılımcı demokrasi”nin gelişmesi sürecinde de önemli bir rol üstlenmiş olmaktadır.

Özellikle son yıllarda Avrupa’da halk kütüphanelerinin topluluklar üzerindeki etkisini göstermeye yardımcı olmak, topluma kattığı değer ve etkiyi göstermek amacıyla kütüphane performansını ölçmeye odaklanan çalışmaların yapıldığı bilinmektedir. Örneğin, İskoç Kütüphane ve Bilgi Konseyi (Scottish Library & Information Council) tarafından oluşturulan “Halk kütüphaneniz ne kadar iyi?: İskoçya için bir halk kütüphanesi geliştirme modeli” adlı uygulamalı rehber (SLIC, 2015) bu kapsamda yapılan önemli çalışmalardan biridir. Ayrıca halk kütüphaneleri tarafından hazırlanan stratejik planlarda da (City of Wannero, 2016; Spokane Public Library, 2016; Abington Public Library Strategic Plan, 2016) bilgi toplumunun ve teknolojik dönüşümün halk kütüphanelerinin karşısına çıkardığı tehdit ve fırsatlar üzerine yoğunlaştığı dikkat çekmektedir (Buchanan & Cousins, 2012). Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş sürecinde de ülkedeki halk kütüphaneleri yaşanan değişim ve dönüşümden büyük ölçekte etkilenmiştir. Genellikle belediyeler tarafından halk kütüphanesi hizmeti vermesi amacıyla kurulan Belediye Kütüphaneleri ise bu süreçten en fazla etkilenenlerdendir. Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de son yıllarda sayıları her geçen gün artan belediye kütüphanelerinin bilgi toplumu perspektifinde genel bir değerlendirmesi yapılacaktır.

Belediye Kütüphaneleri ve Türkiye’nin Bilgi Toplumu’na Geçiş Süreci

Türkiye’de son yıllarda giderek yaygınlaşan ve kavram olarak da literatürde sıkça kullanılan belediye kütüphaneleri, genellikle belediyeler tarafından halk kütüphanesi hizmeti vermesi amacıyla kurulan kütüphaneler için kullanılan bir kavramdır. Belediyeler tarafından “*farklı amaçlarla ve farklı*

kullanıcılara” yönelik kurulan bazı ihtisas kütüphanelerini bir tarafa bırakırsak, belediye kütüphanelerini halk kütüphanesi olarak tanımlamak mümkündür. Nitekim bu çalışmada da “Belediye Kütüphanesi” kavramı, belediyeler tarafından kurulan ve halk kütüphanesi hizmeti sunan kütüphaneler anlamında kullanılmaktadır.

Literatürde belediye kütüphaneleri konusunda yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde; belediye kütüphaneleri tanımlanırken çoğunlukla halk kütüphanelerine yakın tanımlar yapıldığı ya da halk kütüphanelerine işaret edildiği görülmektedir. Örneğin Canata (2016: 233) belediye kütüphanelerini “5393 Sayılı Belediye ve 5216 Sayılı Büyük Şehir Belediyesi Yasaları temel alınarak, belediyelerin gönüllülük esasına göre yürüttüğü sosyal ve kültürel çalışmaların sınıflandırıldığı hizmet grubunda yer alan ve bir anlamda alternatif halk kütüphanesi hizmeti veren kurumlar” olarak tanımlar. Benzer şekilde Tat ve Arslantekin de (2016: 292) belediye kütüphanelerini “Yerel halkın zaman geçirmek; gazete okumak, dergilere göz atmak; çocukların ise kitap ödünç almak ya da okumak, ödevlerini yapmak ve araştırmalarını yapmaları için kullandıkları mekânlar” olarak ifade etmektedirler. Bununla birlikte aynı çalışmada bazı belediye kütüphanelerinin, “daha farklı amaçlarla, daha farklı kullanıcılara da hizmetler geliştirebileceği”ne de dikkat çekilmektedir (Tat ve Arslantekin, 2016: 292). Konya (2017: 54), belediye kütüphanelerinin belediyelerin kültürel işlevlerinin gerçekleştirilmesi sürecindeki önemine işaret etmektedir. Belediye kütüphaneleri ile en kapsamlı tanımlardan birisi Yılmaz (2019) tarafından yapılmıştır. Yılmaz, belediye kütüphanelerinin belediyeler tarafından kurulan ve bu kurumlara bağlı olarak hizmet veren halk kütüphaneleri olduklarını vurgulamaktadır. Yazar aynı çalışmasında belediye kütüphanelerini “Belediye tarafından kurulan ve ona bağlı olarak çalışan; bireylerin eğitim, kültür ve boş zamanlarını değerlendirme ile ilgili bilgi gereksinimlerini hiçbir ayırım yapmadan, ücretsiz biçimde karşılayarak, bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunan yerel demokratik kütüphanelerdir.” diye tanımlamaktadır (Yılmaz, 2019: 205-206). Bu tanımlardan hareketle, belediyeler tarafından kurulan farklı amaçlarla ve farklı kullanıcılara hizmetler sunan ihtisas kütüphanelerini bir yana bırakırsak, belediye kütüphanelerini belediyeler tarafından şehirdeki insanlara halk kütüphanesi hizmetleri sunmak amacıyla kurulan kütüphaneler olarak tanımlamak mümkündür.

Türkiye’de merkezi yönetim ağırlıklı olan kamu yönetimi sistemi ülkedeki halk kütüphanesi yapılanmasını da büyük ölçüde etkilemiştir. Ülkede halk kütüphanesi hizmeti veren kütüphanelerin büyük bir kısmı Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak hizmetlerini sürdürmektedir. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü;

genel olarak halk kütüphanelerinin hizmet ve politikalarını planlanmakta; ayrıca bu hizmet için gerekli finansman, personel, derme ve binayı sağlamak; strateji, standartlar, yasal yapı, denetim, yeni hizmet alanları oluşturma gibi etkinlikleri gerçekleştirmektedir (Yılmaz, 2005). Belediye çerçevesinden bakıldığında, Türkiye’deki en önemli yerel yönetim birimleri olan belediyelerin kütüphane kurmaları noktasında herhangi bir yasal engel de bulunmamaktadır. Ancak 2000’li yıllara kadar Türkiye’deki belediyelerin - istisnaları bir yana bırakırsak- kütüphane kurma ve hizmet verdiği bölgeye kütüphane hizmetleri sunma konusunda bir eyleminin olamadığı görülmektedir.

Türkiye’de bilgi toplumu olma yolunda e-Avrupa+, e-dönüşüm Türkiye vb. somut adımların atılmaya başlandığı 2000’li yılların başlarından itibaren özellikle ülkenin kalkınmış büyükşehirlerindeki belediyelerin bilgi erişim, bilgi sunma hizmetlerine bakış açılarının değiştiği görülmektedir. Bu değişim beraberinde İstanbul, Bursa, İzmir, Gaziantep, Kahramanmaraş, Kayseri gibi büyükşehirlerdeki belediyelerde, belediye kütüphaneleri açılmasını ve kütüphanelerin sayısal olarak artmaya başlamasını tetiklemiştir. Bu durumu Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş süreciyle birlikte kamu yönetimi paradigmasında yaşanan değişimle ilişkilendirmek mümkündür. Bu süreçte Türkiye’de yerleşme ve yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve daha özerk hale getirilmesi düşüncesi sürekli olarak gündemde olan bir konu olmuştur. Aynı yıllarda “kamuda yeniden yapılanma” olarak isimlendirilen kütüphane, müze gibi eğitim ve kültür kurumlarının yerel yönetimlere devredilmesi konusunda da önemli tartışmalar ve adımlar olmuştur. Özellikle 2004 yılında yürürlüğe giren “5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile 2005 yılında yürürlüğe giren “5393 Sayılı Belediye Kanunu” belediyeler açısından önemli bir miladı teşkil etmektedir. Yürürlüğe giren bu kanunlar, yerel yönetim yapısını daha güçlü kılmış, belediyelere daha geniş ve kapsamlı hizmetler sunabilme fırsatları sağlamıştır. Bahsedilen kanunlarda belediyelerin kütüphane kurma ve kütüphaneleri desteklemelerine yönelik maddeler de bulunmaktadır. Bu süreçle birlikte özellikle ülkenin gelişmiş büyükşehirlerinde belediyeler tarafından kurulan halk kütüphaneleri de hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Aslında yaşanan bu gelişmeleri Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş sürecinin hem belediyeler, hem de halk kütüphaneleri üzerine bir yansıması olarak da değerlendirmek mümkündür. Başka bir deyişle Türkiye bilgi toplumu olma yolunda ilerledikçe, toplum düzeyinde ekonomik, sosyal ve kültürel olarak gelişmeyi sağlamak adına belediye kütüphanelerinin sayısal olarak artması ve beraberinde nitelikli hizmetler sunmaları beklenmektedir.

Yukarıda ifade edilen olumlu gelişmelerin dışında Türkiye’de belediye kütüphanelerinin gelişim sürecinin bir farklı boyutu daha bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2001-2011 yılları arasında çoğu taşrada bulunan 321 halk kütüphanesini ilgisizlik, personel yetersizliği, ödenek yokluğu vb. nedenlerle belediyelere devretmiştir. Devredilen halk kütüphanelerinin bir kısmı ise belediyeler tarafından ya kapatılmış ya da “tabela kütüphanelere” dönüştürülmüştür (Gürkan Yılmaz, 2013). Ortaya çıkan tablodan Türkiye’deki belediyelerin bir kısmının, özellikle de büyükşehirlerin dışında yer alan taşra belediyelerinin, mevcut şartlarıyla nitelikli ve etkin halk kütüphanesi hizmetleri sağlama konusunda yetersiz oldukları görülmektedir. Nitekim Türkiye’de halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri konusunda yapılan akademik çalışmalarda; Türkiye’deki mevcut şartların halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri için uygun olmadığı, ayrıca halk kütüphanelerinin yerel yönetimlere devri öncesi gerekli yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmemesi ve yerel yönetimlerin bütçe, personel, altyapı konularında yeterli şartlara kavuşturulmaması durumunda, zaten mevcut şartlarda birçok sorun yaşayan halk kütüphanelerinin daha da kötü pozisyonlara düşeceğinin altı çizilmiştir (Yılmaz, 1997, Duman, 2004, Yılmaz, 2005, Faydalıgöl Demircioğlu ve Yılmaz, 2007, Aslan Alpay, 2009, Yılmaz, 2010, Açıköz ve Yılmaz, 2013).

Görüldüğü gibi Türkiye’de belediye kütüphaneleri olgusunun iki kutup boyutu bulunmaktadır. Bir tarafta Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmış büyükşehirlerinde belediyeler, gönüllü olarak halk kütüphaneleri kurup, bu kütüphanelerde yüksek standartlarda ve nitelikte hizmetler sunarken; diğer tarafta çeşitli nedenlerle ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan yeterince kalkınmamış belediyelere devredilen kütüphanelerin büyük bir kısmı kapatılmakta ya da atıl duruma düşürülmektedir. Aslında bu tablo çalışmada iddia edilen fikri de desteklemektedir. Bilgi toplumuna geçiş sürecindeki Türkiye’de, gelişmiş, ekonomik, sosyal ve kültürel potansiyeli yüksek belediyeler artıkça nitelikli halk kütüphanelerinin hızla yaygınlaşacağı, belki de Türkiye’deki halk kütüphanesi sisteminin merkezi ağırlıklı mevcut yapısından yerel bir yapıya doğru evrileceği düşünülmektedir.

Belediyeler, kamu hizmetlerinin halka sunulmasında önemli fonksiyonlar üstlenmiş, bu fonksiyonlarını halkın gereksinim ve beklentilerine göre oluşturan, dolayısıyla halkın istek ve dileklerini duyurabilecekleri halka en yakın ve en etkili yerel yönetim kurumlarıdır. Belediyeler sadece şehirlerin fiziki ihtiyaçlarını karşılamakla görevli kamu kurumları değildir. Bu kurumlar, hizmet verdiği insanların sosyal ve kültürel gelişiminden de sorumludur (Kaya, 2007: 13). Belediyelerin şehre sağladığı sosyal ve

kültürel hizmetlerin somut bir getirisi yoktur. Ancak bu hizmetler şehrin entelektüel sermayesine yapılan önemli yatırımlardır ve şehrin kültürel gelişmişliğine büyük katkı sağlarlar. Belediyelerin sunduğu halk kütüphanesi hizmetlerini de bu kapsamda değerlendirmek gerekir (Polat, Yıldırım ve Binici, 2016: 494). Dolayısıyla belediye kütüphaneleri de halk kütüphanelerine benzer şekilde hizmet sunduğu bölgenin kalkınmasına katkıda bulunmayı ilke edinerek, halkın gereksinimlerine göre hizmetlerini şekillendiren ve her türlü bilgi gereksinimini karşılayan, yerel niteliklere sahip kuruluşlardır. Bu bağlamda amacı, tıpkı halk kütüphaneleri gibi içinde bulunduğu toplumun her kesimine hizmet sağlamak olan belediyelerin, halk kütüphanelerine ve halk kütüphanesi hizmetlerine olanakları el verdiği ölçüde ilgi duyması kaçınılmazdır. Özellikle ekonomik ve altyapı olarak güçlü büyükşehirlerdeki belediyelerin gönüllü olarak halk kütüphaneleri kurmaları ve halk kütüphanesi hizmetlerine yönelmeleri olağan bir durumdur. Belediyeler tarafından sunulan halk kütüphanesi hizmetleriyle yerinden ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda bir halk kütüphanesi politikası da oluşturulabilir. Belediyelerin halk kütüphanesi kurmaları ve buralarda etkin hizmetler gerçekleştirmelerinin pek çok faydası bulunmaktadır (Yılmaz, 2016: 38-39): Kültürel mirasın kayıt altına alınarak şehrin kimliğinin güçlenmesi, sosyal ve kültürel etkinliklerin organize edilerek sosyal bütünleşmenin sağlanması, dezavantajlı topluluklara bilgi erişim hizmetlerinin sunulması hayata karışmalarının sağlanması, yerel sanatçıların kütüphaneden kültür merkezi şeklinde istifade etmesi ile sanatsal faaliyetlerin artırılması bu faydalardan bazıları olarak sıralanabilir. Belediye kütüphanelerinin sunduğu bu olanaklar, belediye sınırları içinde entelektüel sermayenin artması ve yerel yaşam kalitesinin gelişmesi gibi olumlu değişimlere de katkı sağlayacaktır.

Türkiye’de merkezi yönetimin sağladığı halk kütüphanesi hizmetlerine alternatif olarak halk kütüphaneleri kuran ve bu kütüphanelerde halk kütüphanesi hizmeti sunan büyükşehir belediyelerinden birisi, hatta en önde geleni İstanbul Büyükşehir Belediyesidir. Çalışmanın bundan sonraki bölümünde Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü’ne bağlı kütüphanelerde görev yapan personelin çalıştığı kütüphaneye ilişkin görüşleri -bilgi toplumu perspektifinde- ele alınacaktır. Ancak daha öncesinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü ve bağlı kütüphaneleri hakkında kısa bir bilgi vermek yararlı olacaktır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesinin Kütüphane Hizmetleri

Türkiye'nin en kalabalık şehri olan İstanbul, belediye sınırları göz önüne alındığında Avrupa'nın onuncu, dünyanın ise otuz beşinci büyük şehridir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 2019). İstanbul pek çok alanda olduğu gibi belediyeçilik açısından da Türkiye'nin diğer şehirlerine kıyasla ayrı bir konumdadır. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu döneminde, ilk defa 1854'te İstanbul'da kurulan *İstanbul Şehremaneti*, Türkiye'nin en eski belediyesidir (Ortaylı, 1985: 120). 1984 yılından itibaren büyükşehir belediyesi statüsü kazanan İstanbul'da büyükşehir belediyesi teşkilatı; genel sekreterlik, genel sekreter yardımcılıkları, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşmaktadır (Topçu, 2015: 106). İstanbul Büyükşehir Belediyesinin kütüphane hizmetleri, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Varlıkları Daire Başkanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Faaliyetlerini "*T.C. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültürel Ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Kütüphane Ve Müzeler Müdürlüğü Hizmet Yönetmeliği*" hükümleri kapsamında gerçekleştiren Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'nün görevleri ilgili yönetmelikte "*vatandaşların bilgi edinmek, kendilerini yetiştirmek ve zamanlarını değerlendirmek için müdürlüğe bağlı tüm kütüphane ve müzelerde bulunan kitap, diğer bilgi kaynakları ile görsel-işitsel tüm materyallerden yararlanmalarını sağlamak, müdürlüğe bağlı birimler arasında koordinasyon sağlamak, yeni kütüphane ve müzeler açmak*" olarak ifade edilmektedir. Kütüphaneler ve Müzeler Müdürlüğü'ne bağlı hizmet veren kütüphaneler ise şunlardır:

- Atatürk Kitaplığı
- Ahmet Kabaklı Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Ahmet Süheyl Ünver Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Barış Manço Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Erdem Beyazıt Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Eyüp Sultan Kütüphanesi
- Sesli Kütüphane
- Okçular Tekkesi Kütüphanesi
- Prof.Dr. Halil İnalcık Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Kadın Eserleri Kütüphanesi
- Metin And Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Muallim Cevdet Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Nimet Bayraktar Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Osman Nuri Ergin Halk ve Çocuk Kütüphanesi
- Osman Akfırat Halk ve Çocuk Kütüphanesi

- Rasim ŖzdenŖren Halk ve ocuk Kŭtŭphanesi
- İdris Gŭllŭce Halk ve ocuk Kŭtŭphanesi
- Fatma Aliye Halk ve ocuk Kŭtŭphanesi
- Hacı Bektaş-ı Veli Halk ve ocuk Kŭtŭphanesi
- Nasrettin Hoca ocuk Kŭtŭphanesi
- Őehit Prof. Dr. İlhan Varank Halk ve ocuk Kŭtŭphanesi

Kŭtŭphane ve Mŭzeler Mŭdŭrlŭęŭ'nŭn organizasyon yapısına bakıldığında, mŭdŭrlŭęe bağlı 21 kŭtŭphane olduğu gŖrŭlmektedir. Atatŭrk Kitaplığı mŭdŭrlŭęŭn en bŭyŭk kŭtŭphanesidir. Ayrıca bu kŭtŭphane, mŭdŭrlŭęŭn kŭtŭphane ağının merkezi konumundadır. Kŭtŭphane ve Mŭzeler Mŭdŭrlŭęŭ de Atatŭrk Kitaplığı içinde yer almaktadır. Kŭtŭphane ve Mŭzeler Mŭdŭrlŭęŭ'ne bağlı birim kŭtŭphanelerinin hizmet ve politikaları bŭyŭk Ŗlekte Atatŭrk Kitaplığı'nda planlanmaktadır. İstanbul Bŭyŭkřehir Belediyesi Kŭtŭphane ve Mŭzeler Mŭdŭrlŭęŭ mevcut yapısı ve hizmetleri ile Tŭrkiye'de belediye kŭtŭphaneleri alanında Ŗncŭ ve nitelikli hizmetler sunan kurumlardan birisidir. Ayrıca Tŭrkiye'deki belediyelerin web sayfaları incelendiğinde İstanbul Bŭyŭkřehir Belediyesinin Tŭrkiye'de en fazla kŭtŭphane birimine sahip bŭyŭkřehir belediyesi olduğu da gŖrŭlmektedir. Bu noktadan yola çıkılarak, çalışmada İstanbul Bŭyŭkřehir Belediyesi Kŭtŭphanelerinde gŖrev yapan çalışanların bilgi toplumunun belediye kŭtŭphanelerine etkileri konusundaki gŖrŭřlerini değerlendirilmiştir.

Amaç ve YŖntem

Toplumun gelişmişlik ve saygınlık yansımalarından birisi de bireylerin aldığı eğitimin niteliğidir (even ve Karakulle, 2018: 698). Bireylerin aldıkları eğitimin niteliğiyle birlikte onların mesleki potansiyellerini deneyimledikleri kurumların sahip olduğu kŭltŭrel Ŗzellikleri de bir o kadar önemlidir (Eğinli ve akır, 2011: 41). Bu noktadan yola çıkarak çalışmada, Tŭrkiye'nin bilgi toplumuna geçiş sŭrecinden etkilenen belediye kŭtŭphanesi çalışanlarının gŖrŭřleri, eğitim durumuna ve çalıştıkları belediye kŭtŭphanelerine gŖre değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel amacı bilgi toplumuna geçiş sŭreciyle birlikte sayıları hızla artan belediye kŭtŭphanelerinde gŖrev yapan çalışanların bilgi toplumunun belediye kŭtŭphanelerine etkileri konusundaki gŖrŭřlerini -İstanbul Bŭyŭkřehir Belediyesi Kŭtŭphane ve Mŭzeler Mŭdŭrlŭęŭ Ŗrneęinde- belirlemektir. Bu kapsamda çalışmada şu soruların cevapları aranmaktadır:
Kŭtŭphane alışanlarının eğitim durumlarına gŖre;

- Halk kŭtŭphaneleri hizmetlerinin, belediyelere devrine ilişkin gŖrŭřleri arasında farklılık var mıdır?

- Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanesi hizmetleri kalitesinin değişimi ile ilgili görüşleri arasında farklılık var mıdır?
- Günümüzde belediye kütüphanelerinin yaşadığı en önemli soruna ilişkin görüşleri arasında farklılık var mıdır?

Kütüphane çalışanlarının, çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre;

- Bilgi toplumu çerçevesinde kütüphaneleri tarafından sunulan hizmetleri yeterli/yetersiz bulmaları arasında farklılık var mıdır?
- Belediye kütüphanelerinde yaşanan en önemli soruna ilişkin görüşleri arasında farklılık var mıdır?
- Halk kütüphanelerinin nasıl yönetilmesi gerektiği konusundaki görüşleri arasında farklılık var mıdır?

Belediye Kütüphanesi çalışanlarının bu kapsamdaki görüşlerini ölçülebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koymak amacı ile nicel araştırma yapılmış ve durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir biçimde tanımlamayabilmek için betimleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan anket; Altay (2015) tarafından halk kütüphaneleri için geliştirilen ölçekten yararlanarak oluşturulmuştur. Oluşturulan anket ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğüne bağlı hizmet veren kütüphanelerde görev yapan çalışanların bilgi toplumuna geçiş sürecinde çalıştıkları kütüphanelerin mevcut durumlarına ilişkin görüşlerinin tespit edilmesi hedeflenmiştir. Anket, 5'li Likert tipi derecelendirilmiş on adet madde ile birlikte, çoktan seçmeli yanıt seçeneği bulunan 2 soru ve çalışanların demografik bilgilerini toplayan üç bölümden oluşmaktadır. Anketin güvenilirliği kontrol edilmiş ve hesaplamada Cronbach'ın Alfa (α) değeri 0,874 olarak bulunmuştur. Cronbach Alpha (α) değerinin 0,8'den büyük olması, anketin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin elde edilme aşamasında oluşturulan anket, kütüphane çalışanlarına uygulanmış ve sonuçlar SPSS 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek üzere Tek Örneklem Kolmogorov Smirnov testi yapılmıştır. Test

sonucunda anlamlılık değer (Assymp. Sig) 0,05'ten küçük çıkmıştır. Sonuç olarak, incelenen faktörlerin dağılımlarının normal olmadığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle çalışmada parametrik olmayan test yöntemleri kullanılmıştır. Bu çalışmada; üç ya da daha fazla grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test amacıyla Kruskal Wallis Testi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Ki-Kare Bağımsızlık Testi yapılmıştır. Ayrıca, çalışmada tek değerli değişkene ait sayısal verilerin sunulmasında betimleyici analizler, iki ya da daha çok değişkene ilişkin sıklık dağılımlarının belirlenmesinde çapraz tablolar kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırmannın evrenini İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet veren belediye kütüphaneleri çalışanları oluşturmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre hizmet veren 21 adet belediyesi kütüphanesinde çalışanların toplam sayısı 212'dir (Belediye kütüphanelerinde çalışan güvenlik ve temizlik elemanları hariç tutulmuştur). Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi kapsamında hizmet veren 21 Kütüphaneye iletilmiş, ancak 20 kütüphaneden geri dönüş sağlanmıştır. Araştırmaya ait çalışma grubunu İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet vermekte olan 20 farklı belediye kütüphanesindeki 195 kütüphane çalışanı oluşturmaktadır. Örneklem Evreni temsil oranı yaklaşık %92'dir. Bu oran örneklem evreni temsil etmesi açısından yeterlidir (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım, 2012: 137). Katılımcıların çalıştıkları belediye kütüphanesine göre dağılımları Tablo 1'de sunulmaktadır. Tablo 1 üzerinde kütüphaneler katılımcı sayısına göre sınıflandırılarak düzenlenmiştir. Katılımcı sayıları aynı zamanda kütüphanelerin büyüklükleri konusunda genel görüntüyü ortaya koymaktadır. Bu nedenle katılımcı sayısı 5 ve 5'ten küçük olan kütüphaneler Grup 1 olarak tanımlanmıştır. Grup 1 kapsamında toplam 11 kütüphane bulunmaktadır. Grup 1 kapsamında olan kütüphaneler katılımcı sayısına göre sıra ile Sesli Kütüphane (5 katılımcı), Esenler Barış Manço Kütüphanesi (5 katılımcı) ve Nimet Bayraktar Kütüphanesi (5 katılımcı), Hacı Bektaş Veli Kütüphanesi (4 Katılımcı), Osman Akfırat Kütüphanesi (4 katılımcı), Fatma Aliye Kütüphanesi (3 katılımcı), Eyüp Sultan Kütüphanesi (2 katılımcı), Nasrettin Hoca Halk ve Çocuk Kütüphanesi (2 katılımcı), Muhsin Ertuğrul Tiyatro Kütüphanesi (1 katılımcı), Erdem Beyazıt Kütüphanesi (1 katılımcı) ve Okçular Kütüphanesidir (1 katılımcı). Katılımcı sayısı 5'ten büyük olan kütüphaneler Grup 2 olarak tanımlanmıştır. Grup 2 kapsamında toplam 7 kütüphane bulunmaktadır. Grup 2 kapsamında olan kütüphaneler katılımcı

sayısına göre sıra ile; İlhan Varank Kütüphanesi (11 Katılımcı), Süheyl Ünver Kütüphanesi (10 katılımcı), Rasim Özdeneren Kütüphanesi (8 katılımcı), Metin And Kütüphanesi (7 katılımcı), İdris Güllüce Kütüphanesi (7 katılımcı), Muallim Cevdet Kütüphanesi (7 katılımcı), Halil İnalçık Kütüphanesi (6 katılımcı)'dir. Katılımcı sayıları diğer kütüphanelere göre daha fazla olan kütüphaneler Atatürk Kitaplığı (73 katılımcı) ile Ahmet Kabaklı Kütüphanesi (33 katılımcı)'dir. Bu kütüphaneler her hangi bir gruba dahil edilmeden kendi isimleri ile değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı sayısına göre kütüphaneler

Katılımcı sayısı (Ks)	Kütüphaneler	N	%
$Ks \leq 5$	Grup 1	33	16,9
$5 < Ks \leq 30$	Grup 2	56	28,7
$Ks \geq 30$	Ahmed Kabaklı Kütüphanesi	33	16,9
	Atatürk Kitaplığı	73	37,4
	Toplam	195	100,0

Bulgular

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet vermekte olan 20 farklı belediye kütüphanesinde görev yapan 195 kütüphane personeli oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan kütüphane çalışanlarının cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde %64,1'inin erkek ve %35,9'unun kadın olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi değişkeni açısından bakıldığında %41,5'inin lise, %14,4'ünün ön lisans, %31,8'nin lisans, %8,2'sinin lisans üstü seviyesinde eğitim aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca unvanlar incelendiğinde; %6,2'sinin müdür, %2,6'sının müdür yardımcısı, %11,3'ünün kütüphaneci, %2,1'inin şef, %20'sinin memur, %51,3'ünün işçi, %1,5'inin uzman ve %5,1'inin diğer olarak ifade edilen unvanlar ile anıldığı görülmektedir. İlgili veriler Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Çalışma grubuna ait betimsel istatistikler

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kadın	70	35,9
	Erkek	125	64,1
Eğitim Seviyesi	Lise	81	41,5
	Ön Lisans	28	14,4
	Lisans- Kütüphaneci	21	10,8
	Lisans –Diğer	41	21,0
	Yüksek Lisans	14	7,2
	Doktora	2	1,0

	Diğer	8	4,1
Unvan	Müdür	12	6,2
	Müdür Yardımcısı	5	2,6
	Kütüphaneci	22	11,3
	Şef	4	2,1
	Memur	39	20,0
	İşçi	100	51,3
	Uzman	3	1,5
	Diğer	10	5,1
	Toplam	195	100,0

Çalışmada katılımcılara yönlendirilen anket soruları beş başlık altında derlenerek analizler yapılmıştır. Bu çerçevede katılımcılara; bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte; halk kütüphaneleri hizmetlerinin belediyelere devri, belediye kütüphanesi hizmet kalitesi değişimi, belediye kütüphanelerinin yeterlilikleri, belediye kütüphanelerinin sorunları ve son olarak halk kütüphanelerin yönetim şeklinin nasıl olması gerektiğine ilişkin sorular yöneltilmiş ve alınan yanıtlar değerlendirilmiştir. Çalışma çerçevesinde araştırılan konulara ilişkin sonuçlar başlıklar halinde sunulmaktadır.

Halk kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devri

Araştırma kapsamında cevap aranan sorulardan ilki; kütüphane çalışanlarının, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte halk kütüphaneleri hizmetlerinin belediyelere devrine ilişkin görüşleri arasında eğitim seviyesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık olup olmadığıdır. Çalışmanın önceki bölümlerinde ifade edildiği üzere ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan kalkınmış belediyelerin yüksek standartta kütüphane hizmeti sunduğu buna karşın, her belediyenin bu hizmeti sunmada yeterli olmadığı, bu nedenle belediyelere devredilen kütüphanelerin atıl durumda kaldığı ya da kapatıldığı bilinmektedir. Bu çerçevede katılımcılara iki ifade verilmiş ve bu ifadelere katılım düzeyleri araştırılmıştır. Bu ifadelerden ilki katılımcıların genel görüşünün alınmasına yönelik iken, ikincisi İstanbul şehrine ilişkin olarak hazırlanmıştır. İlgili ifadeler ve ifadeler verilen katılım oranları Tablo 3'te sunulmaktadır. Daha önce de belirtilmiş olduğu üzere, çalışmada 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmıştır.

Tablo 3. Halk Kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devrine ilişkin ifadelere katılım oranları

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
S1: Bilgi toplumuna geçiş sürecinde Türkiye’de Halk Kütüphanesi hizmetleri Kültür Bakanlığı tarafından yürütülmek yerine belediyelere devredilmelidir.	N	6	15	42	78	54
	%	3,1	7,7	21,5	40,0	27,7
S2: İstanbul’da Kültür Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren halk kütüphaneleri belediyelere devredilmelidir.	N	12	10	42	65	66
	%	6,2	5,1	21,5	33,3	33,8

Kültür Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Halk Kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devredilmesi konusunda, katılımcıların %67,7’sinin bu konuda fikir birliğine vararak, bu ifadeye *tamamen katılıyorum* veya *katılıyorum* şeklinde fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. İlgili ifadeye kararsız yaklaşanların oranı %21,5 olarak belirlenmiştir. Bu soruya *katılmıyorum* ve *kesinlikle katılmıyorum* ifadeleri ile yanıt verenlerin oranı sırası ile %7,7 ile %3,1 olarak belirlenmiştir.

Bu başlık altındaki diğer soru ise İstanbul’da Kültür Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren halk kütüphanelerinin belediyelere devri ile ilgilidir. Katılımcıların %67,1’inin bu konuda fikir birliğine vararak, bu ifadeye *tamamen katılıyorum* veya *katılıyorum* şeklinde fikir beyan ettiği tespit edilmiştir. İlgili ifadeye kararsız yaklaşanların oranı %21,5 olarak belirlenmiştir. Bu soruya *katılmıyorum* ve *kesinlikle katılmıyorum* ifadeleri ile yanıt verenlerin oranı sırası ile %5,1 ile %6,2 olarak belirlenmiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, eğitim seviyesi gözetilmeksizin, Türkiye genelinde ve İstanbul’da sunulan Halk Kütüphanesi hizmetlerinin Kültür Bakanlığı tarafından yürütülmek yerine belediyelere devredilmesi konusunda katılımcıların büyük bir kısmının hemfikir olduğu görülmektedir. Eğitim seviyesi değişkenine göre kütüphane çalışanlarının, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte halk kütüphaneleri hizmetlerinin belediyelere devri ile ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığını araştırmak üzere Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Anlamlılık değeri (Asymptotic significance =0,967) 0,05’den büyük olarak belirlenmiştir. Lisans düzeyi kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi

bölümü olan katılımcıların halk kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devri ile ilgili görüşleri diğer katılımcılara göre daha pozitif olmasına rağmen aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Belediye kütüphanesi hizmetlerinde kalite değişimi

Araştırma kapsamında cevabı aranan bir diğer soru ise; katılımcıların eğitim seviyesi değişkenine göre, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanesi hizmetleri kalitesinin değişimine ilişkin görüşleri arasında farklılık olup olmadığına ilişkindir. Bu çerçevede katılımcılara; belediye kütüphanelerinde koordinasyon ve işbirliği, teknik hizmetlerin geliştirilmesi, politika, strateji ve standart geliştirme olanakları, iç ve dış denetim olanakları ve mesleki derneklerin rollerine ilişkin ifadeler yönlendirilmiştir. Katılımcılardan gelen yanıtlar Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4. Belediye kütüphanesi hizmetleri kalite değişimine ilişkin sorulara verilen yanıtlar

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
S3:Türkiye’deki belediye kütüphanelerinin nitelik ve nicelik olarak gelişmesi Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş sürecinin bir sonucudur.	n	4	6	28	99	58
	%	2,1	3,1	14,4	50,8	29,7
S4: Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye’deki belediye kütüphaneleri arasındaki koordinasyon ve işbirlikleri artacaktır.	n	1	5	28	91	70
	%	0,5	2,6	14,4	46,7	35,9
S5: Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye’deki belediye kütüphanelerindeki işlem ve hizmetlerde teknik yardım konusunda danışma olanakları artacaktır.	n	1	5	24	95	70
	%	0,5	2,6	12,3	48,7	35,9
S6: Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye’deki belediye kütüphaneleri için ulusal ve uluslararası düzeyde politika, strateji ve standart geliştirme olanakları artacaktır.	n	2	9	28	97	59
	%	1,0	4,6	14,4	49,7	30,3

S7: Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye'deki belediye kütüphaneleri için iç ve dış denetim olanakları artacaktır.	n	4	14	38	97	42
	%	2,1	7,2	19,5	49,7	21,5
S8: Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte mesleki derneklerin belediye kütüphanelerine yönelik rolleri artacaktır.	n	2	6	33	101	53
	%	1,0	3,1	16,9	51,8	27,2
S9: Bilgi toplumuna geçiş sürecinde belediye kütüphanelerinin yerel nitelikleri güçlü olmalıdır.	n	1	6	24	97	67
	%	0,5	3,1	12,3	49,7	34,4

Tablo 4'te görüldüğü üzere belediye kütüphanesi hizmetlerinde kalite değişimi başlığı altında; nitelik ve nicelik, koordinasyon ve işbirliği, teknik hizmetlerin geliştirilmesi, politika, strateji ve standart geliştirme olanakları, iç ve dış denetim olanakları ile mesleki dernekleri kapsayan yedi farklı ifade katılımcılara yönlendirilmiştir. Bulgular, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%80,5), Türkiye'deki belediye kütüphanelerinin nitelik ve nicelik olarak gelişmesini Türkiye'nin bilgi toplumuna geçiş sürecinin bir sonucu olduğu görüşünü benimsediğini göstermektedir. Ancak katılımcıların %14,4'ünün bu konuda kararsız olduğu, %5,2'sinin ise bu görüşü desteklemediği görülmektedir. Benzer şekilde katılımcıların büyük çoğunluğu (%80,2), bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye'deki belediye kütüphaneleri arasındaki koordinasyon ve işbirliklerinin artacağını düşünmektedir. Kütüphaneler arasındaki koordinasyon ve işbirliklerinin artacağı konusunda kararsız kalanlar ve bu ifadeye katılmayanlar sırası ile katılımcıların %14,4'ünü ve %3,1'ini oluşturmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunun (%84,6), hem fikir olduğu konulardan bir diğeri; bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanelerindeki işlem ve hizmetlerde teknik desteğin artacağı yönündeki görüş olmuştur. Bu görüşte kararsız kalanların oranının %12,3, katılmayanların oranının ise %3,1 olduğu tespit edilmiştir. Bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphaneleri için ulusal ve uluslararası düzeyde politika, strateji ve standart geliştirme olanaklarının artacağını düşünen katılımcıların oranı %80'dir. Bu duruma kararsız kalanların ve bu duruma kararsız kalanların oranı sırası ile %14,4 ve %5,1 olarak belirlenmiştir. Katılımcıların görüşlerinin alındığı bir diğer ifade bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanelerinin iç ve dış denetimlerinin artması ile ilgilidir. Bu ifadeye katılım gösterenler anketi cevaplayan kütüphane çalışanlarının %71,2'sini, kararsız kalanlar %19,5'ini, katılmayanlar ise %9,3'ünü oluşturmaktadır. Belediye kütüphanesi hizmetlerinde kalite değişimini sorgulayan son ifade mesleki dernekler ile ilgilidir. Katılımcıların %79'u mesleki derneklerin belediye kütüphanelerine

yönelik rollerinin artacağı yönündeki ifadeyi desteklemektedir. Bu ifadeye kararsız yaklaşım gösterenlerin oranı % 16,9'dur. Bilgi toplumu olma sürecinde mesleki derneklerin belediye kütüphanelerine yönelik rollerinin artmayacağını düşünenlerin oranı %4,1 olarak tespit edilmiştir. Bu başlıkta katılımcılara yönlendirilen son ifade belediye kütüphanelerinin yerel nitelikleri ile ilgilidir. Alınan cevaplar doğrultusunda, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%84,1), belediye kütüphanelerinin yerel nitelikleri güçlü olması ifadesini desteklediği tespit edilmiştir. Ancak katılımcıların %12,3'ünün bu konuda kararsız olduğu, %3,6'sının ise bu görüşü desteklemediği görülmektedir.

Belediye kütüphanesi hizmetlerinde kalite değişimi kapsamında nitelik ve nicelik, koordinasyon ve işbirliği, teknik hizmetlerin geliştirilmesi, politika, strateji ve standart geliştirme olanakları, iç ve dış denetim olanakları ile mesleki dernekleri içeren ifadeler belediye kütüphanesi çalışanlarına yönlendirilmiştir. Çalışanların ilgili ifadelerin her birine büyük çoğunlukla pozitif yönde katılım gösterdiği Tablo 4'ten de görülmektedir. Alınan sonuçlar doğrultusunda belediye çalışanlarının büyük çoğunluğunun araştırılan başlıklarda, bilgi toplumuna geçiş sürecinde belediye kütüphanelerinin hizmet kalitesinin artacağı düşüncesinde olduğu görülmesine rağmen, katılımcıların eğitim seviyesine göre belediye kütüphanesi hizmetleri kalitesi değişimi ile ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanesi hizmetleri kalitesinin değişimi ile ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmak üzere Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Anlamlılık değeri (Asymptotic significance =0,66) 0,05'den büyük olarak belirlenmiştir. Lisans alanı kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi bölümü olan katılımcıların, hizmet kalitesi değişimi ile ilgili görüşleri diğer katılımcıların görüşlerine göre daha pozitif olmasına karşın eğitim değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Belediye kütüphanelerinin yeterlilikleri

Araştırma kapsamında cevabı aranan sorulardan biri de katılımcıların bilgi toplumu çerçevesinde kütüphaneleri tarafından sunulan hizmetleri yeterli bulup bulmamalarına ilişkin anlamlı bir farklılık olup olmadığıdır. Bu çerçevede katılımcılara iki adet soru yöneltilmiştir. Katılımcılara yönlendirilen soru ve sorulara verilen yanıtlar Tablo 5'de sunulmaktadır.

Tablo 5. Belediye kütüphaneleri yeterliliklerine ilişkin sorulara verilen yanıtlar

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum, ne katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
S9: Kütüphanede çalıştığım pozisyon itibarı ile bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterliyim.	N	1	6	24	97	67
	%	0,5	3,1	12,3	49,7	34,4
S10: Kütüphanemiz bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli niteliklere/özelliklere sahiptir.	N	10	32	39	79	34
	%	5,1	16,4	20,1	40,5	17,9

Tablo 5’de görüldüğü üzere, belediye kütüphanelerinin yeterlilikleri başlığı altında katılımcının çalıştığı pozisyon itibarı ile yeterliliği ile bağlı buldukları kütüphanenin yeterliliğinin sorgulandığı iki ifade bulunmaktadır. Genel olarak Tablo 5 değerlendirildiğinde katılımcıların %84,1’inin çalıştıkları pozisyon itibarı ile kendilerini yeterli gördükleri, %12,3’ünün ise bu ifadeye karşı kararsız tutum sergiledikleri, %3,6’sının ise kendilerini yeterli görmedikleri belirlenmiştir.

Belediye kütüphanesi çalışanlarının, kütüphanelerinin bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli olup olmadığını sorgulayan ifadeye katılım düzeyleri diğer ifadelerle katılım düzeylerine benzerlik göstermemektedir. Bu ifadeye sırasıyla *tamamen katılıyorum* ve *katılıyorum* şeklinde cevap verenlerin oranı %17,9 ile %40,5 olarak tespit edilmiştir. Bu ifade karşısında kararsız kalanların oranı ise %20,1 olarak belirlenmiştir. Bu soruya *katılmıyorum* ve *kesinlikle katılmıyorum* şeklinde cevap verenlerin oranları sırası ile %16,4 ve %5,1’dir. Burada dikkat çeken bir nokta, genel olarak kütüphanecilerin mesleki niteliklerini, çalıştıkları kütüphanenin hizmet yeterliliği kapsamında göreceli olarak daha iyi değerlendirmiş olmalarıdır. Ancak veriler detaylı olarak değerlendirildiğinde çalışan sayısının nicelik olarak daha fazla olduğu kütüphanelerde, kütüphanecilerin kendi mesleki değerlendirmelerini yaparken bireysel niteliklerini karşılaştırmalı olarak düşünerek öz değerlendirme yaptıkları gözlemlenmiştir.

Katılımcıların çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre bilgi toplumu çerçevesinde kütüphaneleri tarafından sunulan hizmetleri yeterli/yetersiz bulmaları arasında farklılık olup olmadığını araştırmak üzere Kruskal Wallis Testi yapılmıştır. Anlamlılık değeri (Asymptotic significance =0,00) 0,05’den küçük olarak belirlenmiştir. Araştırılan ifadeye katılım düzeyleri

üzerinde katılımcıların çalıştıkları belediye kütüphaneleri arasında istatistiksel olarak farklılaştığını göstermektedir [$X^2=46,07$, $p<0,05$]. Katılımcıların verdiği yanıtlar çalıştıkları kütüphaneler temelinde analiz edildiğinde, özellikle sayısal olarak daha fazla çalışmanı olan ve daha büyük olarak nitelendirilen kütüphane çalışanlarının, hem kütüphane hem de bireysel mesleki yeterliliklerin sorgulanması bakımından analitik cevaplar verme eğiliminde olduğu gözlemlenmiştir.

Belediye kütüphanelerinin sorunları

Araştırma kapsamında cevabı aranan sorulardan bir diğeri; kütüphane çalışanlarının, çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre; gözlemledikleri en önemli Belediye Kütüphanesi sorununun ne olduğuna ilişkindir. Kütüphane çalışanlarının çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre verdikleri cevaplara ilişkin sayısal veriler Tablo 6’da sunulmaktadır.

Tablo 6. Katılımcıların çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre yanıtları

		Bina	Bütçe	Personel	Mevzuat	Koleksiyon	Siyasi etkiler	Diğer	TOPLAM
Atatürk Kitaplığı	n	23	17	14	8	0	10	1	73
	%	31,5	23,3	19,2	11	0	13,7	1,4	100
Ahmet Kabaklı Kütüphanesi	n	7	12	7	4	1	1	1	33
	%	21,2	36,4	21,2	12,1	3	3	3	100
Grup 1	n	10	7	3	5	1	7	0	33
	%	30,3	21,2	9,1	15,2	3	21,2	0	100
Grup 2	n	15	14	9	9	0	9	0	56
	%	26,8	25	16,1	16,1	0	16,1	0	100
TOPLAM	n	55	50	33	26	2	27	2	195
	%	28,2	25,6	16,9	13,3	1	13,8	1	100

Tablo 6 genel olarak incelendiğinde; katılımcılar tarafından gözlemlenen en önemli Belediye Kütüphanesi sorununun %28,2’lik bir oranla *bina* yetersizliği olduğu tespit edilmiştir. Verilen cevaplardan en önemli ikinci sorunun *bütçe* olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %25,6’sı belediye kütüphanelerinin en önemli sorunun bütçe olduğu görüşünü savunmaktadır. *Personel* yetersizliği ise katılımcıların %16,9’unun üzerinde durduğu bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcıların %13,8’i süreçler içindeki *siyasi etkilerin*, %13,3’ü *mevzuat* yetersizliğinin en önemli belediye kütüphanesi sorunu olduğu görüşünde birleşmişlerdir. Katılımcıların sadece %1’lik bir

kısmı *koleksiyon* yetersizliğini belediye kütüphanelerinin en önemli sorunu olduğunu düşünmektedirler. Atatürk Kitaplığı çalışanları tarafından bina yetersizliği %31,5 ile en büyük belediye Kütüphanesi sorunu olarak algılanırken Ahmed Kabaklı Kütüphanesinde bu sorun yerini %36,4 ile bütçe yetersizliğine yerini bırakmaktadır. Grup 1 ve Grup 2 olarak sınıflanan kütüphane çalışanları ise en büyük sorunu sırası ile %26,8 ile %30,3 oranında bina yetersizliği olarak tanımlamışlardır.

Kütüphane çalışanlarının, eğitim durumlarına göre; gözlemledikleri en önemli belediye kütüphanesi sorunun ne olduğunu saptayabilmek adına kütüphane çalışanlarının eğitim durumlarına göre verdikleri cevaplara ilişkin sayısal veriler Tablo 7’de sunulmaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların eğitim durumlarına göre yanıtları

		Bina	Bütçe	Personel	Mevzuat	Koleksiyon	Siyasi Etkiler	Diğer	TOPLAM
Lise	n	25	19	11	13	0	12	1	81
	%	30,9	23,5	13,6	16,0	0	14,8	1,2	100
Ön lisans	n	6	10	5	3	0	3	1	28
	%	21,4	35,7	17,9	10,7	0	10,7	3,6	100
Lisans (Bilgi ve Belge yönetimi/ Kütüphanecilik)	n	6	4	4	3	0	4	0	21
	%	28,6	19	19	14,3	0	19	0	100
Lisans diğer	n	13	9	9	5	1	4	0	41
	%	31,7	22	22	12,2	2,4	9,8	0	100
Yüksek Lisans	n	2	3	3	2	1	3	0	14
	%	14,3	21,4	21,4	14,3	7,1	21,4	0	100
Doktora	n	0	1	1	0	0	0	0	2
	%	0	50	50	0	0	0	0	100
Diğer	n	3	4	0	0	0	1	0	8
	%	37,5	50	0	0	0	12,5	0	100
TOPLAM	n	55	50	33	26	2	27	2	195
	%	28,2	25,6	16,9	13,3	1,0	13,8	1	100

Tablo 7 incelendiğinde eğitim durumu lise olarak tanımlanan çalışanlar tarafından bina yetersizliği %30,9 ile en büyük belediye kütüphanesi sorunu olarak algılanırken, ön lisans mezunu çalışanlar en önemli sorunu %35,7 ile

bütçe yetersizliği olarak tanımlamaktadır. Lisans mezuniyeti kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi bölümleri olan katılımcılar ile lisans mezuniyeti farklı alanlarda olan katılımcılar için en önemli belediye kütüphanesi sorununu sırası ile %28,6 ve %31,7 ile bina yetersizliği olarak tanımlanmıştır. Eğitim durumu yüksek lisans olan katılımcılar %21,4'lük oranlarda bütçe yetersizliğini, personel yetersizliğini ve siyasi etkileri belediye kütüphanelerini etkileyen sorunlar olarak belirtmişlerdir. Eğitim durumu doktora olan iki katılımcının biri Belediye Kütüphanelerinin en önemli sorununu bütçe yetersizliğini, diğeri ise personel yetersizliğini olarak tanımlamıştır.

Halk kütüphanelerinin yönetim şekli

Araştırma kapsamında cevabı aranan sorulardan sonuncusu; kütüphane çalışanlarının, halk kütüphanelerinin nasıl yönetilmesi gerektiğine ilişkin ifadeye verdikleri yanıtlarda farklılık olup olmaması hakkındadır. Katılımcıların, halk kütüphanelerinin yönetim şekline ilişkin görüşlerinin çalıştıkları birime göre farklılık gösterip göstermediği Ki-Kare testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları, katılımcıların çalıştıkları belediye kütüphanelerine göre, halk kütüphanelerinin yönetim şekline ilişkin görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir. Katılımcıların verdikleri yanıtlar Tablo 8'de sunulmaktadır.

Tablo 8. “Bilgi toplumunun halk kütüphaneleri hangi sistemle yönetilmeli?” sorusuna verilen yanıtlar

		Merkeziyetçi	Yerel	Bölgesel	TOPLAM
Atatürk Kitaplığı	n	11	53	9	73
	%	15,1	72,6	12,3	100
Ahmed Kabaklı Kütüphanesi	n	5	21	7	33
	%	15,2	63,6	21,2	100
Grup 1	n	8	20	5	33
	%	24,2	60,6	15,2	100
Grup 2	n	10	38	8	56
	%	17,9	67,9	14,3	100
TOPLAM	n	34	132	29	195
	%	17,4	67,7	14,9	100

Tablo 8 incelendiğinde halk kütüphanelerinin yönetim şeklini merkezi yönetim olarak tercih edenlerin oranı Atatürk Kitaplığı çalışanları içinde

%15,1; Ahmet Kabaklı Kütüphanesinde %15,2, Grup 1 Kütüphanelerinde %17,9; Grup 2 Kütüphanelerinde %24,2 olduğu görülmektedir. Halk kütüphanelerinin yönetim şeklini yerel yönetim olarak tercih edenlerin oranı Atatürk Kitaplığı çalışanları içinde %72,6; Ahmet Kabaklı Kütüphanesinde %63,6, Grup 1 Kütüphanelerinde %67,9 Grup 2 Kütüphanelerinde %60,6 olduğu görülmektedir. Halk kütüphanelerinin yönetim şeklini bölgesel yönetim olarak tercih edenlerin oranı Atatürk Kitaplığı çalışanları içinde %12,3; Ahmet Kabaklı Kütüphanesinde %21,2, Grup 1 Kütüphanelerinde %14,3; Grup 2 Kütüphanelerinde %15,2 olduğu görülmektedir. Farklı birimlerde çalışan katılımcıların halk kütüphanelerinin yönetim şekline ilişkin görüşlerinde gözlenen bu farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur [$X^2_{(6)}=3,03$, $p>0,5$]. Başka bir ifade ile katılımcıların çalıştıkları kütüphaneler ile halk kütüphanelerinin yönetim şekline ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Sonuçlar

Bu araştırmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinde görev yapan çalışanların bilgi toplumunun belediye kütüphanelerine etkileri konusunda görüşlerini değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak hizmet veren 20 farklı belediye kütüphanesinden 195 kütüphane çalışanının görüşlerine başvurulmuştur. Kütüphane çalışanları üzerinde bilgi toplumunun belediye kütüphanelerine etkileri araştırılırken katılımcıların çalıştıkları kurumlar ve eğitim seviyeleri temel alınarak değerlendirmeler yapılmıştır. Bireylerin aldığı eğitimin niteliği toplumun gelişmişlik düzeyinin bir sembolü olarak görülmektedir. Bireyler aldıkları eğitim seviyesine göre olaylara ve olgulara farklı bakış açıları sergilemektedir. Bireylerin farklı bakış açıları sergilemelerine sebep olan bir diğer etken de bireylerin kurumları ile olan ilişkileri olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle kütüphane çalışanları üzerinde bilgi toplumunun belediye kütüphanelerine etkileri araştırılırken çalışanların eğitim seviyesi ve çalıştıkları birim değişkenleri dikkate alınarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Kütüphane çalışanları üzerinde bilgi toplumunun belediye kütüphanelerine etkileri araştırılırken, kullanılan ankette katılımcılara halk kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devredilmesi, belediye kütüphanesi hizmet kalitesi değişimi, belediye kütüphanelerinin yeterlilikleri, belediye kütüphanesi sorunları ve son olarak belediye kütüphanesi yönetim şekline ilişkin ifadeler yönlendirilmiş ve bu ifadeler çalışanların katılım düzeyleri araştırılmıştır.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; katılımcıların çoğunluğunun hem İstanbul'da (%67,7) hem de Türkiye genelinde (%67,1) Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan halk kütüphanesi hizmetlerinin, belediyelere devredilmesi konusunda hem fikir olduğunu göstermektedir. Katılımcıların bu görüşlerinin eğitim seviyesine değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediği araştırıldığında lisans düzeyi kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi bölümü olan katılımcıların halk kütüphanesi hizmetlerinin belediyelere devri ile ilgili görüşleri diğer katılımcılara göre daha pozitif olmasına rağmen aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bir diğer ifade ile İstanbul Büyükşehir Belediyesi kütüphane çalışanlarının çoğunluğunun eğitim seviyesi ne olursa olsun hem İstanbul'da hem de Türkiye genelinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan halk kütüphanelerinin, belediyelere devredilmesi konusunda hem fikir olduğu ve bu yönde pozitif cevaplar verdiği anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında; katılımcıların bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte belediye kütüphanesi hizmet kalitesinin değişimine ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Kurumların hizmet kalitesinde müşteri memnuniyeti temel alınırken söz konusu kütüphane olduğunda, kütüphane kullanıcısının bilgi erişim hizmetinden duyduğu memnuniyet sorgulanmaktadır. Bir başka ifade ile kütüphane kullanıcısının bilgi erişim üzerinden geliştirebileceği memnuniyet duygusu kütüphane koleksiyonun nicelik ve niteliği, standartlara bağlı kalınarak teknik işlemlerin detaylı ve eksiksiz olarak yapılması, hizmet kalitesinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için iç ve dış denetimin sağlanmasına bağlıdır. Buna bağlı olarak kütüphane hizmet kalitesi değişimi araştırılırken; belediye kütüphaneleri nitelik ve nicelik, koordinasyon ve işbirliği, teknik hizmetlerin geliştirilmesi, politika, strateji ve standart geliştirme olanakları, iç ve dış denetim olanakları ve mesleki derneklerin rollerine ilişkin başlıklar kapsamında ifadeler oluşturulmuş ve katılımcılara yönlendirilmiştir. Bu başlık altında katılımcıların büyük çoğunluğu, bilgi toplumuna geçiş süreci ile birlikte Türkiye'deki belediye kütüphanelerinin nitelik ve nicelik bakımından (%80,5) ve yerel nitelikleri (%84,1) bakımından güçlü olması, belediye kütüphaneleri arasındaki koordinasyon ve işbirliklerinin artması (%80,2), belediye kütüphanelerindeki işlem ve hizmetlerde teknik desteğin artması (%84,6), belediye kütüphaneleri için ulusal ve uluslararası düzeyde politika, strateji, ve standart geliştirme olanaklarının artması (%80) ve mesleki derneklerin belediye kütüphanelerine yönelik rollerinin artması (%79) ve belediye kütüphanelerinin iç ve dış denetimlerinin artması (%71,2) konusunda ortak görüşte olduğu tespit edilmiştir. Bir diğer ifade ile kütüphane çalışanlarının,

ilgili ifadelerin her birine büyük çoğunlukla pozitif yönde katılım gösterdiği belirlenmiştir. Alınan sonuçlar doğrultusunda belediye kütüphanesi çalışanlarının büyük çoğunluğunun araştırılan başlıklarda, bilgi toplumuna geçiş sürecinde belediye kütüphanelerinin hizmet kalitesinin artacağı düşüncesinde olduğu görülmesine rağmen, katılımcıların eğitim seviyesine göre belediye kütüphanesi hizmetleri kalitesi değişimi ile ilgili görüşleri arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Lisans alanı kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi bölümü olan katılımcıların, hizmet kalitesi değişimi ile ilgili görüşleri diğer katılımcıların görüşlerine göre daha pozitif olmasına karşın eğitim değişkeni bağlamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında; katılımcıların bilgi toplumu çerçevesinde kütüphaneleri tarafından sunulan hizmetleri yeterli bulup bulmadıkları araştırılmıştır. Belediye kütüphanelerinin yeterlilikleri başlığı altında katılımcının çalıştığı pozisyon itibarı ile yeterliliği değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun kendilerini yeterli gördüğü tespit edilmiştir. Ancak belediye kütüphanesi çalışanlarının, kütüphanelerinin bilgi toplumunda hizmet vermeye yeterli olup olmadığını sorgulayan ifadeye katılım düzeyleri her ne kadar pozitif anlamda yüksek olsa dahi, araştırma kapsamında sorgulanan diğer ifadelerin katılım düzeylerine benzerlik göstermemektedir. Çalıştığı kurumu yeterli görmeyenlerin oranı %52,6 olarak tespit edilmiştir. Bu oran anket kapsamında kütüphane çalışanlarının negatif katılım oranının en fazla olduğu ifadedir. Bu noktada üzerinde durulması gereken konu, genel olarak kütüphanecilerin mesleki niteliklerini, görece çalıştıkları kurumun hizmet yeterliliklerinden ayrı tutarak daha iyi değerlendiriyor olmalarıdır. Ancak veriler detaylı olarak değerlendirildiğinde çalışan sayısının nicelik olarak daha fazla olduğu kütüphanelerde, kütüphanecilerin mesleki yeterlilikle ilgili öz değerlendirmelerini daha detaylı yaptıkları tespit edilmiştir. Bu durumun mesleki anlamda bireylerin yeterliliklerini karşılaştırabilecekleri olguların varlığı ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde, özellikle sayısal olarak daha fazla çalışanı olan ve daha büyük olarak nitelendirilen kütüphanelerin çalışanlarının, hem kütüphane yeterlilikleri hem de bireysel mesleki yeterlilikler konusunda analitik olarak değerlendirme yapabilme eğilimlerinin yüksek olduğu düşünülmektedir. Bu durum ilgili konuda derinlemesine çalışmalar yapılmasını gereksinimini ortaya koymaktadır.

Araştırma kapsamında anketi cevaplayan kütüphane çalışanlarına çalıştıkları belediye kütüphanesinin en önemli sorununun ne olduğu sorulmuştur. Gelen yanıtlardan katılımcılar tarafından gözlemlenen en önemli belediye kütüphanesi sorununun %28,2'lik bir oranla *bina yetersizliği* olduğu tespit edilmiştir. *Bina yetersizliği* sorununu azalan oranlarda *bütçe* ve *personel*

yetersizliği takip etmiştir. *Siyasi etkilerin* varlığı ile *mevzuat yetersizliği* konusunun en önemli sorun olarak tanımlayan az sayıda katılımcı olduğu görülmüştür. Kütüphane çalışanlarının çalıştıkları belediye kütüphanesinin en önemli sorununu, çalıştıkları kurumların ihtiyaçları doğrultusunda ifade ettikleri düşünülürse; Atatürk Kitaplığı çalışanları tarafından bina yetersizliğini en büyük belediye Kütüphanesi sorunu olarak algılanırken Ahmet Kabaklı Kütüphanesinde bu sorunun yerini bütçe yetersizliğine yerini bıraktığı görülmektedir. Bu durumda en büyük belediye kütüphanesinin yer sorunu yaşadığı, ikinci büyük kütüphanenin ise koleksiyon geliştirme ve hizmet sunmada bütçe yetersizliği ile karşı karşıya kaldığı söylenebilir nitelikte sonuçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Grup 1 ve Grup 2 olarak sınıflandırılan kütüphanelerin, kütüphane çalışanlarının tanımladığı en büyük sorunu ise yine bina yetersizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum çalışan sayısı az olan kütüphanelerde bile kaynak ve kullanıcı sayısı ile mekânın doğru orantılı olarak kullanılmadığı çıkarımını yapmamıza sebep olmaktadır. Eğitim değişkeni açısından bakıldığında da ifade edilen sorunların oranlarına göre çok büyük değişiklik göstermediği görülmektedir. Eğitim durumu lise olan çalışanlar bina yetersizliğini, ön lisans mezunu çalışanlar bütçe yetersizliğini, lisans mezuniyeti kütüphanecilik, arşivcilik, dokümantasyon ve enformasyon ya da bilgi ve belge yönetimi olan katılımcılar ile lisans mezuniyeti farklı alanlarda olan çalışanlar yine bina yetersizliğini en büyük sorun olarak kabul etmektedirler. Lisansüstü seviyesinde eğitim alan çalışanlar bütçe ve personel yetersizliğini ile siyasi etkileri belediye kütüphanelerinin en önemli sorunları olarak sıralamışlardır. Bu durum eğitim seviyesi değiştikçe mesleğe farklı açılardan bakabilen çalışanların olduğunun göstergelerinden biri olarak düşünülmektedir.

Dünya genelinde halk kütüphanelerinin yönetim şekli değerlendirildiğinde merkezi, yerel ve bölgesel yönetim şekillerinden birinin kabul edildiği görülmektedir. Türkiye’de halk kütüphanelerinin büyük bir kısmı Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Merkezi sistem ile yönetilmektedir. Katılımcılara halk kütüphaneleri nasıl yönetilmelidir şeklinde soru yönlendirilmiş, verilen cevaplar değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%67,7) yerel yönetimden yana olarak cevap verdiği tespit edilmiştir. Verilen bu cevaplarda katılımcıların çalıştıkları kurumların istatistiksel olarak bir farklılaşma oluşturmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile katılımcıların çalıştıkları kütüphaneler ile halk kütüphanelerinin yönetim şekline ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Türkiye’de son yıllarda sayıları ve etkileri giderek artan kütüphaneler olan belediye kütüphanelerini bilgi toplumu çerçevesinde ele alan kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda belediye kütüphanelerini yaşam boyu öğrenme, bilgi okuryazarlığı, bilgi teknolojileri kullanımı, yönetim vb. konular perspektifinde ele alacak çalışmalar bu kütüphanelerin bilgi toplumundaki işlev ve rollerini daha açık bir şekilde ortaya koyacaktır.
- Belediye kütüphanelerinin hizmet politikaları, yaşam boyu öğrenme, bilgi okur-yazarlığı, yönetim vb. gibi bilgi toplumuna özgü süreç ve kavramlar çerçevesinde yeniden şekillendirilmelidir. Kütüphanelerde bahsedilen alanlarda yapılacak çalışma ve uygulamalar desteklenmeli, yapılacak çalışma ve uygulamalar için gerekli teknik alt yapı oluşturulmalı, sosyal ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Türkiye’deki belediye kütüphanelerinin arasında insan kaynakları, bütçe, bilgi teknolojileri kullanımı, bilgi okuryazarlığı uygulamaları, yerel kültüre yönelik çalışmalar vb. konularda işbirliği, standartlaşma ve kaynak paylaşımı konusunda kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır. Hatta bu alanda geniş katılımlı bir platform oluşturulmalıdır. Bu platform belediye kütüphanelerinin hizmet, politika ve standartlarının geliştirilmesine yönelik geniş kapsamlı çalışmalar yapmalıdır.
- Belediye kütüphaneleri alanında yapılacak çalışma ve düzenlemelerle bu kurumlar gündelik siyasetin olumsuz etkilerinden korunmalıdır.
- Belediye kütüphaneleri yerel nitelikleri güçlü olması gereken yerel kültür kurumlarıdır. Bu bağlamda belediye kütüphanelerinin yerel niteliklerini daha da güçlü kılmaları için daha fazla enerji harcamaları gerekmektedir. Bu süreçte belediye kütüphanelerindeki yönetici ve çalışanların, buldukları yöredeki diğer yerel kurum ve sivil toplum kuruluşlarıyla yapacakları işbirlikleri son derece önemlidir.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi kütüphanelerinde görev yapan personeli kapsayan bu çalışmanın benzeri, diğer şehirlerde faaliyet gösteren belediye kütüphanelerine de uygulanmalıdır. Özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çeşitli zorunluluklarla yerel

yönetimlere devredilen halk kütüphanelerinde bu konuda yapılacak çalışmalar belediye kütüphaneleri arasındaki bakış açısı farklarını ortaya koyacaktır.

Son söz olarak; Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren hızlı bir şekilde yaygınlaşan belediye kütüphaneleri, ülkedeki halk kütüphanesi sisteminin önemli bir parçası haline gelmektedir. Belediyelerin istikrarlı bir şekilde halk kütüphanesi hizmetlerine yönelik çalışmalar yapmaları ve belediye kütüphaneleri kurmalarını, Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş sürecinin halk kütüphaneleri üzerindeki bir yansıması olarak değerlendirmek mümkündür. Nitekim çalışma kapsamında oluşturulan ankete yanıt veren belediye kütüphanesi çalışanlarının büyük çoğunluğunun Türkiye’deki belediye kütüphanelerinin nitelik ve nicelik olarak gelişmesinin, Türkiye’nin bilgi toplumuna geçiş sürecinin bir sonucu olduğunu düşündükleri görülmektedir. Ayrıca katılımcıların belediye kütüphanesi hizmetlerindeki kalite değişimine ilişkin son derece olumlu bir bakış açılarının olmaları belediye kütüphanelerinin gelecekle açısından umut vericidir. Katılımcıların çalıştıkları kütüphanelerin yeterliliklerine ve sorunlarına ilişkin verdikleri yanıtlardan hareketle belediye kütüphanelerinde olanakların artmasıyla çalışanların beklentilerinin de yükseldiği sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca belediye kütüphanesi çalışanlarının Türkiye’deki merkezi yönetime bağlı halk kütüphanelerinin belediyelere devredilmesine ilişkin ifadelerle yüksek düzeyde katılım göstermelerinden hareketle onların çalıştıkları kütüphaneleri Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlı halk kütüphanelerinden daha iyi bir durumda gördükleri yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

Kaynaklar

- Abington Public Library Strategic Plan. (2016). *Abington Public Library Strategic Plan*. July 2017–June 2022. 01 Nisan 2019 tarihinde https://www.abingtonpl.org/files/Strategic_Plan_July_2017_to_June_2022.pdf adresinden erişildi.
- Açıkgöz, O. ve Yılmaz, B. (2013). Türkiye’de halk kütüphanesi hizmetlerinin özel idarelere devri konusunda özel idare yöneticilerinin görüşleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 27(1), 136-153.
- Altay, A. (2015). The public library services in Turkey and Bulgaria the transition process to information society. Yayınlanmamış doktora tezi, State University of Library Studies and Information Technologies, Sofya.
- Altay, A. ve Todorova, T. (2016). Bilgi toplumuna geçiş sürecinde Türkiye’de ve Bulgaristan’da halk kütüphaneleri: Karşılaştırmalı bir

araştırma. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, 11(2), 1-28.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Aslan Alpay, S. (2009). 2023 Türkiye vizyonu, halk kütüphanesi politikaları ve Çemişgezek: Batı ülkeleri ve Türkiye halk kütüphanelerinin işlevsel açıdan bir karşılaştırılması. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 169-200.

Atınç, S. (2013). Türk halk kütüphanelerinin mekânsal tasarımlarında yeni gelişmeler. H.S. Keseroğlu ve S. Arslantekin (haz.), 3. *Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu: Kütüphanelerde Mekan Tasarımı 08-10 Mayıs 2013, Muğla* içinde (s. 15-20). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Buchanan, S., & Cousins, F. (2012). Evaluating the strategic plans of public libraries: An inspection-based approach. *Library & Information Science Research*, 34(2), 125-130.

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı - istatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum* (15. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Canata, F. (2016). Belediye kütüphaneleri gerekli mi?: Bilgi toplumu bağlamında bir değerlendirme. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs* içinde (s.213-241). Bursa: Nilüfer Belediyesi.

Cooper Ramo, J. (2009), *The age of the unthinkable: Why thenew world disorder constantly surprises us and what we cando about it*, New York: Little, Brown and Company.

City of Wannero (2016). *Strategic Library Services Plan 2017/18 – 2021/22*, 01 Nisan 2019 tarihinde http://www.wanneroo.wa.gov.au/download/downloads/id/2875/strategic_library_services_plan_201718_-_20212022.pdf adresinden erişildi.

Çetintaş, H. B. (2018). Toplumsal iletişim bağlamında kütüphaneler: Kavramsal bir değerlendirme. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 265-275.

- Çeven, Sevim & Karakulle, İsmail. (2018). Bilgi toplumu ve eğitim, Türkiye'de eğitime genel bir bakış. *Social Sciences Studies Journal*. 4. 695-705. 10.26449/sssjs.422.
- Çoban, S. (2016). Bilgi toplumu yazınında emeğin vasıflandırılması bağlamında e-öğrenim. *AJIT-e: Online Academic Journal of Information Technology*, 7(23), 7-16.
- Duman, H. (2004). Halk kütüphanelerinde yeniden yapılanma. *Türk Kütüphaneciliği*, 18(4), 418-445.
- Eğinli, A. T., & Çakır, S. Y. (2011). Toplum kültürünün kurum kültürüne yansımaları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(2), 37-50.
- Faydalıgöl Demircioğlu, Ö. ve Yılmaz, B. (2007). Türkiye'de halk kütüphanesi hizmetlerinin yerel yönetimlere devri konusunda kütüphane yöneticilerinin ve kütüphanecilerin yaklaşımları. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(4), 414-439.
- Friedman, T. L. (2006). *Dünya düzdür: Yirmi birinci yüzyılın kısa tarihi*. İstanbul: Boyner Yayınları.
- Glorieux, I., Kuppens, T. ve Vandebroeck, D. (2007). Mind the gap: Societal limits to public library effectiveness. *Library & Information Science Research*, 29(2), 188-208.
- Gürkan Yılmaz, E. T. (2013). Bakanlık belediyelere devretti, taşra kütüphaneleri sahipsiz kaldı. 19 Mart 2019 tarihinde <http://www.arkitera.com/haber/18040/bakanlik-belediyelere-devretti-tasra-kutuphaneleri-sahipsiz-kaldi> adresinden erişildi.
- Hassan, R. (2008). *The information society: Digital media and society series*. Cambridge: Polity Press.
- IFLA (2007). *Halk kütüphanesi hizmeti: gelişim için IFLA/UNESCO ilkeleri*, Çev. B. Yılmaz, İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi (2019). 28 Nisan 2019 tarihinde <https://www.ibb.istanbul/> adresinden erişildi.
- Karadeniz, Ş. ve Yılmaz, B. (2016). Türkiye'nin 2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı'nda kütüphane kurumuna yaklaşım. *Türk Kütüphaneciliği* 30(1), 59-83.

A. ALTAY, B. U. ZAN

ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences
Cilt/Volume: 11, Sayı/Number: 1, (Nisan/April 2020): 174-209 (Atf için/To cite).

Karaş, Z. (2017). Türkiye bilgi toplumu istatistikleri üzerine bir değerlendirme. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5, 338-344.

Kaya, E. (2007). *Kent yönetiminde yeni yaklaşım yerel kalkınma yönetimi*. İstanbul: Okutan.

Konya, Ü. (2017). *Yerel yönetimler ve kütüphane hizmetleri: İstanbul'daki belediye kütüphaneleri*. İstanbul: Hiper yayın.

Li, L. (2006). Building the ubiquitous library in the 21st century. *World Library and Information Congress: 72nd IFLA General Conference and Council, Retrieved September*, Seoul, Korea. 19 Mart 2019 tarihinde <https://archive.ifla.org/IV/ifla72/papers/140-Li-en.pdf> adresinden erişildi.

Maurya, R. J. (2016). Role of Public Libraries in the Development of Society. *Library Waves-A Biannual Peer Reviewed Journal*, 2(2), 139-142.

Meder, M. (2001). Bilgi toplumu ve toplumsal değişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 72-81.

Nair, G. (2018). Bilişim kültürünün toplum üzerinde etkisi ve yeni insan tipinin doğuşu. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 42(1), 39-53.

Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e yerel yönetim geleneği*. İstanbul: Hil Yayınları.

Palo, G. (2018). Üçüncü mekan olarak halk kütüphaneleri. H. Odabaş ve M.A. Akkaya (Yay. Haz.). *Halk Kütüphaneleri: Geçmişten Geleceğe Yönelimler ve Yeni Roller* içinde (s. 227-247). İstanbul: Hiper Yayın.

Polat, C., Yıldırım, Z. ve Binici, K. (2016). Belediyelerin kültürel faaliyetleri kapsamında kütüphane ve bilgi hizmetleri: Çankırı Belediyesi örneği. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs* içinde (s.493-508). Bursa: Nilüfer Belediyesi.

Reinecke, I. (1992). *Elektronik'in büyüüsü*. İstanbul: İnsan Yayınları.

Scottish Library and Information Council (2015) *How good is our public library service?*. 01 Nisan 2019 tarihinde <https://scottishlibraries.org/media/1084/hgiopls-landscape-web-2017.pdf> adresinden erişildi.

Spokane Public Library (2016). *Facilities and Future Service Plan*. 01 Nisan 2019 tarihinde https://www.spokanelibrary.org/pdf/SPL_Facilities_and_Future_Service_Plan-Report_2016-02-01.pdf adresinden erişildi.

Şen, A. ve Koç, O. (2002). Bilgi Toplumunun Taşıdığı Risk Unsurları. *I. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Bildiriler Kitabı, 10-11 Mayıs 2002, Kocaeli*, içinde (s. 926-938) Kocaeli Üniversitesi yayınları, Kocaeli.

T. C. Kalkınma Bakanlığı (2015). *2015-2018 Bilgi toplumu stratejisi ve eylem planı*. Ankara: Bilgi Toplumu Dairesi Yayını.

Tat, E. ve Arslantekin, S. (2016). İnternette bilgi kirliliğinde seçicilikte bilgi uzmanlarının rolü: Belediye kütüphanelerinde web’de paylaşılan bilgilerin değerlendirilmesi. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs* içinde (s.288-312). Bursa: Nilüfer Belediyesi.

Toffler, A. (2008). *Üçüncü dalga*. İstanbul: Koridor Yayıncılık.

Topçu, D. (2015). *Türkiye’de yeni büyükşehir belediye sistemi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Yılmaz, B. (1996). Halk kütüphanesi kullanımı: Sosyo-ekonomik bir çözümleme. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.

Yılmaz, B. (1997). Yerel yönetimler ve halk kütüphanesi hizmeti: Türkiye için bir değerlendirme. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(2), 113-133.

Yılmaz, B. (1999). Halk kütüphaneleri üzerine güncel bir karşılaştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 13(1), 28-39.

Yılmaz, B. (2005). Türkiye’de kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması süreci ve halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 19(1), 56-77.

Yılmaz, B. (2010). Türkiye’nin bilgi toplumu politikasında kütüphane kurumuna yaklaşım. *Bilgi Dünyası*, 11(2), 263-289.

Yılmaz, B. (2016). Türkiye’de belediyelerin kütüphane ve arşiv hizmetleri: Kültür bağlamında bir perspektif denemesi. *Belediyelerin Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Uluslararası Sempozyumu 12-14 Mayıs* içinde (s.35-46). Bursa: Nilüfer Belediyesi.

A. ALTAY, B. U. ZAN

ÇAKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi/ Journal of Institute of Social Sciences

Cilt/Volume: 11, Sayı/Number: 1, (Nisan/April 2020): 174-209 (Atf için/To cite).

Yılmaz, B. (2019). Bir halk kütüphanesi türü olarak belediye kütüphaneleri: Kuramsal bir çerçeve. M.A. Akkaya ve H. Odabaş (Yay. Haz.). *Bilgi Merkezleri: Kütüphaneler, Arşivler, Müzeler* içinde (s. 199-224). İstanbul: Hiper Yayın.

Yüksel, H. (2014). İnternet gazeteciliğinde bilgi kirliliği sorunu. *Atatürk İletişim Dergisi*, (6), 125-138.ucts can be examined.